

A klasszikus embereszmény, a kalokagathia, amely a testi, szellemi és lelki értékek harmónikus kapcsolatában éri el kicsúcsosodását, soha nem silányulhat le az egyoldalú szakmaember mechanikus életszintjévé. A fajimádát mámorától elhomályosult látókörű német kultúrpolitikának előbb-utóbb rá kell eszmélnie, hogy a nemesebb értelemben vett *nacionalista* és *szociális* életszemléletet legeredményesebben a humanitás időtálló értékeivel való belső közösség mélyítheti el az ifjúságban. A német pedagógiának az ókori, alkotó népek elévülhetetlen kultúrkincseihez való visz-szatérése tehát állampolitikai szempontból is feltétlen érdeke a nemzeti szociá-lizmusnak. Így lesz a humanizmus a Harmadik Birodalom számára a Jelen megalapo-zásnak és a Jövő biztosításának hathatós támogatója.

Visy József.

James Rowland Angell: American Education. Adresses and articles. (New Haven 1937, 282 lap.).

Szerzőnk az amerikai Yale-egyetem elnöke, John Dewey tanítványa és híve, a helyszinén tanulmányozta Európa és a Kelet oktatásügyi intézményeit és hagyomá-nyait s ennek alapján nemzetközi, sőt kozmopolita látókörre tett szert, optimistának és demokratának vallja magát, hisz a nevelésnek nemesítő hatásában. Ebben a kö-tetben 16 évi elnökségi minőségben tartott beszédeinek és tanulmányainak egy részét közli: nagyobbára helyi (értsd: amerikai) vonatkozásúak, ami az újvilág szakfériai-nak munkáiban általában jellegzetesen kiütkezik. A következőkben mégis egy-két cikkéről emlékezünk meg, amelyek szélesebb körben, tehát nálunk is, érdeklődésre számíthatnak. Így pl. jellemző, hogy a sporttal két közleményben is foglalkozik: az egyikben, a nemzeti college-közi atlétikai egyesületben 1930-ban tartott beszédében nagyjában megismétli és 18 pontba foglalja össze azokat az irányelveket, amelyeket a college-ek sportolására kívánatosnak tart. Rendszerint így kezdi; *I believe...* azt tartom, hogy... Ime néhány e pontok közül. 6. Azt tartom, hogy a college-atlétika főcélja inkább az egész csapat testi és erkölcsi megjavítása, főleg pedig a testileg kevésbé erőseknek felkarolása, mint néhány túltrenirozott félprofesszionista kite-nyésztése. 9. Azt tartom, hogy az amatőrség feltétlenül szükséges az egészséges college-játékokban s hogy az egyértelmű a saját javunkra szolgáló tisztult úrisport-szeretettel (*gentlemanly sport*). 10. Vallom, hogy a professzionalizmus lényege az a szellem és szempont, amellyel gyakran találkozunk csak névleg amatőröknél és amelyet nem csupán, de rendszerint pénzbeli érték jellemez. Azok, akik a játék sze-retetén kívül álló okokból sportolnak, akiknek a bármily módon elért győzelem fő-céljuk, már a professzionalizmus útján haladnak. 15. Viszont azt tartom, hogy a college nem tartozik támogatni a közönségnek, vagy a bentlakóknak rendezendő cir-kuszi mutatványokat és gladiátori küdelmeket. — Egy következő fejezetben: „A kol-legiumi sport fogalma, összetétele“ szerzőnk behatóan foglalkozik a labdarúgással: leleplezi ennek különböző kinövéseit, visszaéléseit, túlságba menő s a közönség által meg nem értett szabályozását, végül a kívánatos reformokat a következő három pontba foglalja össze: 1. A labdarugást játéknak tekintsük-e, vagy merő üzletnek és hirdetési alkalmaknak? 2. Ha játéknak, akkor amatőrök műveljék-e, vagy bérelt személyek? 3. Ha játéknak, akkor a kikészítést (*training*) kifogástalan jellemű mű-velt emberek végezzék-e, akiknek értelmisége és hozzáértése fontos fegyelmező té-nyezője az intézmény lényeges nevelési céljainak, avagy olyanok, akiknek elsődendű érdeke jövedelmező vállalatoknak rendezése, győztes csapatoknak bármily áron való bemutatása? (Ime a műkedvelő és a hivatásbeli játékosok, sportolók szembeállításá: amazok a sportnak élnek, utóbbiak a sportból).

Scholarhip and the modern world című, a Vassar college hallgatói előtt tartott beszédében (42—50 l.) utalva arra, hogy Amerikában nincsenek tisztában a tudományosság valódi értékével, kutatja és kifejti annak és képviselőinek elengedhetetlen kelleit. Annak — írja, aki kellő hajlandósággal és képzelettel rendelkezik tudományos teljesítményekre, csak kellő alkalmakra van szüksége, hogy tudományos pályára lépjen. Tudás, igazság, pontosság, az értelem őszintesége megannyi együtttható és egyúttal feltétel azok számára, akik tudományos pályára lépnek. Buzdító szövegét ezzel fejezi be: Őszintén kívánom önöknek, hogy örömet leljenek a komoly tudományosság művelésében, mert jól tudom, hogy ha ez megvalósul, életük nem fogja nélkülözni a belső megújulást és azon éltető értelmi erők folytonos megújódását, amely *nélkül* a szellemi nagykorúság hirtelen ránehezedik az ifjúkor reménységére, *amellyel* viszont évek multával is gazdagabb és fényesebb távlat nyílik meg számukra. kf.

LAPSZEMLE

Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny. 1937/38.

1. sz. Zibolen Endre: *A középiskolai szelekció és a társadalom.* A középiskola szelektáló hivatása révén jelentős társadalmi hatóerővé is válik s épen e miatt — hivatásból fakadó szelekciójának a társadalmi szűkítéssel való érintkezése miatt — éri sok támadás a társadalom részéről s ez nehezíti meg a szelekció tökéletes végrehajtását is. A társadalom szelekcióellenes felfogásának és törekvésének okai a következők: 1. „A középiskola felemás helyzete”, vagyis az a körülmény, hogy a szelekció révén nyert nagy befolyása „nincs arányban társadalmi súlyával, tekintélyével és függetlenségével.” 2. „A középiskola a társadalmi emelkedés és a szociális kiegyenlítődés színtere lett.” A mai korfelfogás és speciálisan a magyar „úr” fogalma az alsóbb társadalmi rétegek hatalmas tömegeit sodorta a középiskolába s ezek a szerint vannak megelégedve vele, hogy boldogulnak-e ott vagy sem, s az öngyilkossággal való fenyegetőzéstől a politikai befolyásig mindent igénybe akarnak venni az iskola ellen. Ezt a felfogást csak annak a beláttatásával lehetne megváltoztatni, hogy az értelmiségi pályán működő szülő gyermeke is mehet gyakorlati pályára, ahova a felfelé törekvő tömegeből is vissza kellene térniök azoknak, akiknek nincs megfelelő szellemi képességük. 3. „Igen korai a szelekció” — ezt is hangoztatják. Pedig az élet igazolja helyességét: 70—80 %-ban jó tanulók állják meg helyüket az életben s akik ezen felül boldogultak, azok nem mindig a legtisztább eszközökkel érvényesültek. 4. Gyakori vád az is, hogy a pályaválasztás szempontjából is korai és káros a szelekció. E tekintetben kétségtelenül nehéz a kiválasztás, de a tapasztalt tanár mégis ritkán téved. 5. Nem támogatja a szelekciót az a felfogás sem, hogy ha az iskola az élet küzdelmeire nevelve megköveteli a szigorú fegyelmet és a kemény munkát, akkor börtönhöz hasonlítják s játékos, könnyed eljárást kívánnak a tanulókkal szemben. 6. Ugyancsak káros a szelekcióra a tantervi anyag értékelésében beálló gyakori változás is. A mai helyzet megváltoztatására feltétlenül szükséges a szelekció új alapokra fektetése, a társadalmi akadályoknak céltudatos társadalompolitikával való elhárítása, megfelelő iskolapolitika bevezetése, az első osztályba felvehető tanulók számának maximálása, bizonyos próbaidőnek vagy felvételi vizsgának az elrendelése és a tananyag célszerű reformálása.

Dr. Hári Ferenc: A nemzeti irodalom értékelésének új szempontjai Németországban. A nemzeti szocializmus világnézete a pedagógiai elveket átértékelte s szerző az irodalmi oktatással kapcsolatban mutatja be ennek az átértékelésnek az egyes fázisait. Már a világháború utáni évek szelleme elfordult a békeidők „alkultúrájától” s a kultúra, sőt az ember újjászületése lebegett előtte. Ez a szellem a német ifjúságot annyira eltérítette a klasszikus irodalomtól, hogy az irodalmi oktatás váltságba került s az ifjúság oda jutott, „hogy életformát és nevelési eszményt maga keressen magának.” W. Schönbrunn szerint az „irodalmi sztrájk” megszüntetése érdekében meg kell láttatni az ifjúsággal az új Egységet, melyből az új nevelési eszmény és az új irodalomszemlélet fakadhat és ez — az expresszionizmus. Tehát ő még csak egy művészeti irányhoz köti az irodalom átértékelését s az expresszionizmus extázis momentumában látja ennek eszközét. A Sauer-Nadler-féle elmélet már „a népiséghez kötötten találja meg az új Egységet” — törzsi és táji alapon. Ebből fejlődik ki a nemzeti szocializmus értékskálája, melynek „lényege az ú. n. germán vonalban válik nyilvánvalóvá . . . s szempontjait a szabad germán parasztnemesség érzésvilága, a fajiság s a faji lélek elve és végül a fajidegen kereszténységgel való kemény szembehelyezkedés szolgáltatja.” Ebben az irodalomszemléletben legfontosabb a fajelmélet s minden irodalmi alkotást a germánság fensőbbségének az igazolása szempontjából kell elbírálni, még az objektivitás rovására is.

2. sz. *Bernolák Kálmán*nak az OKTE. LXXI. rendes közgyűlésén mondott elnöki megnyitóbeszédéből ki kell emelnünk a sajtóban megjelenő támadásokkal foglalkozó részt. Többek között a következőket mondta: „Egy-egy ily újságcikk, milyeneket különösen a bizonyítványkiosztások után vagy egy-egy diákttragédia alkalmával olvasunk, erősen hátráltatja az iskola munkáját és semmiesetre sem segíti elő a tanár erkölcsi, társadalmi megbecsülését, a tanulók között pedig határozott rombolást végez”.

Kardeván, Károly: Egyetemi tanárok írjanak-e középiskolai tankönyveket? Az új III. osztályos német tankönyv megjelenésével kapcsolatban tiltakozik az ellen, hogy oly egyetemi tanárok írják a tankönyveket, akiknek a középiskolával semmi nexusuk nincs s esetleg nem is volt. E könyvek úgyszólván a középiskolai tanárok alapvető dolgozatai alapján készülnek, jogos tehát az a kívánság hogy a kivétel és az ezzel járó erkölcsi és csekély anyagi haszon is őket illesse meg.

3. sz. *Dr. Olasz Péter: A szuggeratív szerepe a családi és iskolai nevelésben.* A szuggeratív kapcsolatos fogalmak tisztázása után a nevelők ezirányú feladatait állapítja meg. Fel kell ismerniök a gyermekre ható „titkos együttnevelőket,” s ha ezek neveléstámogató szuggeratívhatások, akkor hatásukat a saját szuggeratívjukkal fokozniök kell (multiplex szuggeratív), a nevelésromboló hatásokat pedig kontraszugesztívával leszerelniök kell. Ügyeljen a nevelő arra is, hogy a szuggeratív ne váltson ki negatív hatást (repudiatív.) Végül pedig arra kell törekedni, hogy a növekedésben a szuggerált cselekmény értelmi meggyőződésé válgék.

4. sz. *Dr. vitéz Temesy Győző: A diákság általános táboroztatása.* A cserkész-táborozások mintájára kellene megszervezni a diákság nyaraltatását, úgy, hogy a résztvevők testi, szellemi és erkölcsi fejlődését biztosítsuk, a nélkül azonban, hogy egyéni életük szabadságát észrevehetően korlátozzuk. A cél elérésének legfontosabb feltételei: 1. Ne felügyeljünk a diákokra, hanem foglalkoztassuk őket; 2. kor szerint osszuk csoportokra a táborozókat; 3. az érdeklődés ébrentartására rendezzünk versenyeket, írjunk ki általános pontversenyt s éremmel és egyéb módon jutalmazzuk

a legjobbakat. Így nem cserkészek táboroztatása is megvalósítható, „de csakis gyakorlott cserkészvezetőkkel.“

Átányi István: A diáklevelezés. Az 1897-ben Franciaországban megindult diáklevelezési mozgalom fokozatos fejlődése útján alakult meg 1929-ben a diáklevelezési irodák nemzetközi nyilvántartó hivatala, amely világszervezetbe a magyar levelezési iroda is tartozik. A magyar iroda 1934-ben alakult meg hivatalosan, de már addig is sok magyar diák levelezett külföldi diákokkal a cserkészszövetség munkájának eredményeként. A cserkészszövetség elsősorban a fiúk levelezését propagálta s ennek tulajdonítható, hogy — a külfölddel ellentétben — nálunk még ma is főleg fiúk leveleznek. Ez a körülmény vetette fel a különművek levelezésének problémáját, amelynek elbírálását az iroda az iskolára bízta. Ebből a szempontból is jó, ha iskolánként egy-egy tanár irányítja a mozgalmat. Végül arra hívja fel a figyelmet, hogy a magyar diákok ne kezdjék a levelezésüket rögtön irredenta propagandával, hanem először igyekezzenek maguknak őszinte barátokat szerezni, akik azután ezt a kérdést is más szemmel fogják elbírálni.

Szalkai Zoltán.

Budapesti Polgári Iskola 1936/37. I. évf. 3. és 4. szám.

Hilbert Károly: Milyen a jó nevelő tanár? c. cikkében sorra veszi a nevelés tényezőit: nevelő, gyermek, nevelési eszközök és azt vizsgálja, hogy ezek milyen nevelő hatásokkal rendelkeznek, mindig az iskola és a nevelőtanárral feladatát tartva szem előtt. Nagyon fontosnak tartja az osztály-nivellálását, vagyis az egyes tanulók között lévő különbségeket elsímítását. Ezt szolgálhatja az is, ha a tanár minden óra előtt kiteszi előzetes megfigyelés céljából a következő tanításra vonatkozó anyagot. Így önként adódnak a megoldásra váró problémák. A tanításnál fontos elv, hogy inkább keveset, de alaposan végezze a tanár, az új ismeret szerzésekor a gyermeknek lehetőleg minden érzelme igénybe legyen véve. Rámutat még arra, hogy a jó nevelőtanárnak hogyan kell a tankönyvet helyesen használnia, mi a vázlatfüzetek jelentősége. Végül, hogy elérje a végső célt, az önnevelést sok szeretettel kell a tanárnak bánnia növendékeivel, hitet kell bennük ébreszteni a munka sikeréhez és fejleszteni akaratukat.

Reuter Ágost: A konstruktív rajzolás-ról ír. 10 éven át gyűjtött statisztikai adatokkal kimutatja, hogy 500 egyén közül, akiket megkérdezett az irányban, hogy mi hasznuk volt a rajztanításból, 340 számára az teljesen meddő maradt. A rajznak mai fontos szerepe miatt központi helyet kell biztosítani az iskolai oktatásban. Tanítása konstruktív eljárással vezet eredményre, vagyis arra, hogy legvégső fokon a rajz az értelem kifejezője legyen. Elgondolását a szerző sok világos illusztrációval mutatja be. — *Az ifjúsági önképzőkör a polgári iskolában.* Gróf Festetics Pálné cikke bővelkedik az ifjúsági önképzőkör nemes céljait szolgáló eszközök felsorolásában. Leírja az önképzőkör szervezetét, melyben különösen figyelemre méltó a különböző szakosztályok és feladataik körvonalozása. Végül néhány összejelentéssel programját közli. — *Loschdorfer Anna: A néphagyomány kincse nevelő-oktatásunkban* c. cikkében arról a tapasztalatáról számol be, hogy milyen jól fel lehet használni a vidékről bekerült, vagy még mindig odatartozó tanulóknak a népi életből szerzett élmény-anyagát a hagyományok megőrzésére és ezzel kapcsolatban ismeretszerzésre is. Leírja, hogy jutott ilyen módon egy értékes népballadához, melynek dallamát és szövegét is közli.

Dús Ferenc: Az óra számonkérő része. A cikk első részében rámutat az író a régmódi „feleltetés“ hibáira. Kifejti a számonkérés céljait. Ezek: 1. az előző óra